

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19782>

Özet

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği, ebeveynlerin dijital ortamlarda çocuk yetiştirme süreçlerine yönelik algılanan yeterliliklerini ölçmek amacıyla 2018 yılında Fatih Yaman tarafından doktora tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçekme aracıdır. Bu ölçek, Türkiye'deki ebeveynlerin dijital çağın getirdiği zorluklar karşısında kendilerini ne kadar yetkin hissettiklerini belirlemeyi hedefler. Ölçek, ebeveynlerin çocuklarının dijital medya kullanımı, çevrimiçi güvenlik ve dijital etik konularındaki yönlendirme ve rehberlik becerilerini de değerlendirmektedir.

Ölçek geliştirme çalışması, ebeveynlerin dijital okuryazarlık seviyelerinin ve çocuklarının çevrimiçi deneyimlerini güvenli bir şekilde yönetme yeteneklerine olan inançlarının anlaşılmasına kritik bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dijital Ebeveynlik, Öz Yeterlilik, Ebeveynlik Becerileri, Dijital Medya, Çocuk Gelişimi, Siber Güvenlik, Dijital Okuryazarlık.

Yazarlar

Fatih Yaman

Amaç

Ölçeğin temel amacı, ebeveynlerin çocuklarının dijital dünyadaki faaliyetlerini yönetme, denetleme ve onlara rehberlik etme konusundaki **öz yeterlilik** düzeylerini bilimsel olarak belirlemektir. Dijital teknolojilerin hızla yayılmasıyla birlikte, ebeveynlerin bu yeni alana özgü zorluklarla başa çıkma kapasitelerinin ölçülmesi, ilgili eğitim programlarının geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Bu araç, özellikle Türkiye bağlamında, ebeveynlerin dijital ortamlarda etkili bir rol üstlenme inançlarının saptayarak, dijital okuryazarlık ve güvenli internet kullanımı konularında desteklenmeye ihtiyaç duyulan alanlara ortaya çıkarmak için tasarlanmıştır. Ölçek, hem akademik araştırmalara hem de uygulamaya yönelik müdahale çalışmaları için veri sağlamaktadır.

Yapı

Ölçek, **Öz Yeterlilik** teorisine dayanmaktadır. Bu teoriye göre, bireyin bir görevi başarıyla yerine getirebileceğine dair inanç, o görevi gerçekleştirmeye çabası ve başarıya doğrudan etkiler. Bu bağlamda, ölçek, ebeveynlerin çocuklarının dijital yaşamlarının yönetme yeteneklerine olan

inançlar?n?, yani **Dijital Ebeveynlik** öz yeterli?ini ölçmektedir.

Ölçek, genellikle, çocuklar?n ekran süresi yönetimi, uygunsuz içeriklere kar?? koruma, siber zorbal?kla mücadele ve dijital vatanda?lık becerilerinin kazand?r?lması gibi dijital ebeveynli?in temel bile?enlerini temsil eden alt boyutlar? içerecek ?ekilde yapılandır?lm??t?r.

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çalışmaları, geli?tirme sürecinin bir parçası olarak Fatih Yaman'?n doktora tezinde detaylıca sunulmuştur. Bu çalışmalar?n, ölçe?in ölçmeyi amaçlad??? yapıyı ne derece doğru ölçtü?ünü belirlemek üzere yürütüldü?ü bilinmektedir. Genellikle kapsam geçerli?i için uzman görüşleri alınmış, yapı geçerli?i için ise aç?mlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri kullan?lm??t?r.

Kaynak özetinde spesifik geçerlik katsayılarına dair bilgi bulunmamasına rağmen, akademik bir geli?tirme çalışması oldu?u için, yapı geçerli?i ve içerik geçerli?i kanıtlar?nın tezin ilgili bölümlerinde mevcut oldu?u varsayılmaktadır. İlgili bilgilere tezin tam metninden ulaşılabilir.

Güvenirlik

Güvenirlik analizleri, ölçe?in ölçümlerde tutarlılık ve kararlılık gösterip göstermedi?ini de?erlendirmek amacıyla yürütülmüştür. ?ç tutarlılık katsayısı (genellikle **Cronbach Alfa**) ve muhtemelen test-tekrar test güvenilirlik analizlerinin tez çalışması içerisinde raporland??? beklenmektedir.

Ölçek geli?tirme çalışmalarında elde edilen detaylı güvenilirlik sonuçları, aracın **psikometrik** açıdan sağlamlı???nı doğrulamaktadır. Güvenirlik katsayılarının yüksek olması, ölçe?in ebeveynlerin dijital öz yeterlilik seviyelerini istikrarlı bir şekilde ölçebildi?ini göstermektedir.

Faktör Analizi

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin yapı geçerli?ini sağlamak amacıyla **faktör analizi** yöntemleri kullan?lm??t?r. Geli?tirme aşamasında, ölçe?in kavramsal yapısına uygun alt boyutlar? belirlemek için Aç?mlayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmış?tır. Bu analiz, dijital ebeveynli?in hangi farklı yetkinlik alanlarından oluştu?unu ortaya çıkarmayı amaçlamış?tır.

Ardından, elde edilen faktör yapısının teorik beklentilerle uyumunu test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Bu analizler, ölçe?in çok boyutlu bir yapıyı temsil etti?ini ve her bir boyutun ebeveynlerin dijital rehberlikteki farklı yönlerini başarıyla ölçtü?ünü istatistiksel olarak kanıtlamış?tır.

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Genellikle Likert tipi derecelendirme (Öz yeterlilik ölçekleri için standart bir format kullanılır.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Ebeveynler (Parents)

Age Group: Yetişkin ebeveynler

Population Details: Türkiye'deki ebeveynler üzerinde uygulanmıştır. Çalışma, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından desteklenmiştir.

Test Methodology: Öz bildirim (Self-report) ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Dijital Okuryazarlık, Ebeveynlik, Çocuk Koruma, Dijital Yetkinlik, Özgüven, Anadolu Üniversitesi, Siber Zorbalık.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Fatih Yaman tarafından 2018 yılında tamamlanan doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri ve ticari ücretlendirme bilgileri için doğrudan sorumlu yazar Fatih Yaman ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Tezin akademik kullanım genellikle serbesttir ancak ticari amaçlar için yazarın izni şarttır.

Kaynaklar

Yaman, F. (2018). *Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliliklerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Tezin tam metnine Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir: tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dokümanı bu bağlantıdan indirilebilir: dijital-ebeveynlik-oz-yeterlilik-olcegi-toad.pdf

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir

Affiliation Email addresses: fatihyaman@anadolu.edu.tr

Correspondence Address: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, kaynağın sağladığı içerikte mevcut değildir. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme formatı için lütfen referans verilen doktora tezine başvurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM